

Łódź, 18.08.2026 r.

dr hab. Marek Barwiński, prof. UŁ
Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk Geograficznych
Katedra Geografii Politycznej, Historycznej i Studiów Regionalnych
ul. Kopcińskiego 31, 90-142 Łódź
e-mail marek.barwinski@geo.uni.lodz.pl

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Aliaksandra Cyargeenki

**pt. Wpływ zmian granic w różnych etapach historycznych na funkcjonowanie
produktów turystycznych na pograniczu polsko-białoruskim**

zrealizowanej w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława
Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
pod kierunkiem **prof. dr hab. Marka Więckowskiego**
promotor pomocniczy **mgr Daniel Michniak**

Recenzja opracowana na zlecenie Dyrektora Instytutu Geografii i Przestrzennego
Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk, prof. dr hab.
Tomasza Komornickiego, w związku z uchwałą Rady Naukowej IGiPZ PAN z 17 czerwca
2026 roku.

1. Formalna charakterystyka pracy

Rozprawa magistra Aliaksandra Cyargeenki na temat „*Wpływ zmian granic w różnych etapach historycznych na funkcjonowanie produktów turystycznych na pograniczu polsko-białoruskim*” napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Marka Więckowskiego oraz promotora pomocniczego mgr Daniela Michniaka, stanowi cykl sześciu artykułów naukowych, w tym trzech współautorskich, spójnych merytorycznie, opublikowanych w latach 2019-2026, w uznanych czasopismach:

A1. Więckowski M., Cyargeenka A. (2019). Wpływ złagodzenia reżimu granicznego na Białorusi na wielkość ruchu turystycznego – wstęp do badań. *Przegląd Geograficzny*, 91, 4, 589-608.

A2. Cyargeenka A., Więckowski M. (2020). Expanding transboundary tourist space – The growing significance of the Augustów Canal. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 12, Spec. iss (1), 139-148.

A3. Cyargeenka A. (2021). Zmiany transgranicznego ruchu turystycznego na pograniczu polsko-białoruskim na przykładzie Kanłu Augustowskiego. *Tourism*, 31, 1, 59-69.

A4. Cyargeenka A. (2023). Białowieża Forest as a tourist product of the area on the Polish-Belarusian borderland. *Geografický časopis/Geographical Journal*, 75, 4, 369-391.

A5. Cyargeenka A. (2025). Brest Fortress as a flagship tourist product in the context of geopolitical change and heritage significance. *Przegląd Geograficzny*, 97, 3, 241-264.

A6. Cyargeenka A., Więckowski M. (2026). The Brest Fortress in the borderland context: symbolism, memory and heritage. *Geographia Polonica*, 2, 26, 148-170.

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr Aliaksandra Cyargeenki, stanowi zwięzłe opracowanie, w skład którego wchodzi dwa główne rozdziały. Pierwszy jest tekstem objaśniającym cykl artykułów, zawierającym m.in. streszczenie, wprowadzenie, podłoże teoretyczne z przeglądem literatury, problem, przedmiot, cel badań wraz z hipotezami, zakresem przestrzennym i czasowym oraz omówienie zastosowanych metod badawczych. Wieńczy go podsumowanie, wnioski i dyskusja naukowa oraz zawarta w suplemencie ankieta wraz z informacją o respondentach. Rozdział drugi, stanowi zbiór opublikowanych i powiązanych tematycznie sześciu artykułów naukowych.

Taka struktura i podział treści pracy doktorskiej nie budzi zastrzeżeń.

Z uwagi na fakt, iż wszystkie publikacje stanowiące główne osiągnięcie naukowe przeszły pozytywną procedurę recenzji zgodnie z wymogami poszczególnych czasopism, w przedmiotowej recenzji główną uwagę skoncentruję na ocenie merytorycznej i spójności tematycznej całości pracy, jako rozprawy doktorskiej.

2. Ważność i aktualność problemu badawczego

Podjęty w rozprawie temat jest zarówno ważny, jak i aktualny. Granice polityczne, związane z nimi pogranicza oraz turystykę łączą różnorodne relacje i wzajemne zależności. Granica państwowa, poza nielicznymi w skali świata wyjątkami (np. wewnątrz strefy Schengen), jest narzędziem sterowania i kontroli ruchu turystycznego, a tym samym rozwoju turystyki. Stanowi przeszkodę, utrudnienie, generuje formalności i koszty podróży. Stopień jej sformalizowania i „przepuszczalności” jest zmienny i bezpośrednio determinowany aktualnym stanem relacji politycznych między państwami, które rozdziela oraz sytuacją geopolityczną w danym regionie. Jednocześnie granica jest nie tylko barierą przestrzenną, ale także atrakcją turystyczną, zarówno w wymiarze

materialnym (infrastruktura, przebieg, oznakowanie), jak i niematerialnym (historia, legendy, emocje). Samo przekraczanie granicy, zwłaszcza silnie strzeżonej i rozdzielającej państwa wyraźnie różniące się pod względem politycznym, społecznym czy gospodarczym, przez wielu turystów odbierane jest jako atrakcja turystyczna.

Obszar badań, czyli współczesne pogranicze polsko-białoruskie jest nie tylko strefą graniczną dwóch państw i narodów, ale także fragmentem pogranicza dzielącego południkowo Europę, pomiędzy zachodnie (łacińskie), a wschodnie (bizantyjskie) chrześcijaństwo. Jest to jedna z najbardziej trwałych pod względem kulturowym, cywilizacyjnym, politycznym, linii podziału kontynentu europejskiego. Od ponad 20 lat jest ona dodatkowo wzmocniona – w sensie dosłownym (techniczne i militarne środki ochrony granic) oraz prawnym (przepisy wizowe) – funkcją zewnętrznej granicy NATO i UE. Pogranicze polsko-białoruskie, w sensie politycznym i kulturowym, można obecnie traktować jako część głównej osi podziału Europy.

Aktualna sytuacja polityczna w Europie, wojna w Ukrainie, wzrost napięcia polityczno-militarnego na granicach Rosji i Białorusi z państwami NATO, wyraźnie pokazuje znaczenie granic państwowych, ich rosnące sformalizowanie oraz militaryzację, a także coraz większy wpływ na przyległe pogranicza, zarówno pod względem rozbudowy infrastruktury (różnego rodzaju zapory wzdłuż granicy, instalacje wojskowe), utrudnieniach w dostępie do granicy oraz w jej przekraczaniu (zakazy formalno-prawne, strefy buforowe), jak i wizerunkowym (poczucie zagrożenia, niestabilności, konfliktu).

Na tę bardzo skomplikowaną politycznie, militarnie i prawnie sytuację badanego pogranicza, nakłada się jego wyjątkowa atrakcyjność turystyczna, wręcz unikatowość, zarówno pod względem walorów przyrodniczych, jak i kulturowo-historycznych oraz ich swoista specyfika, przejawiająca się m.in. w istniejącym od ponad 80 lat podziale granicą państwową niektórych atrakcji turystycznych regionu, np. Puszczy Białowieskiej czy Kanału Augustowskiego.

Wszystko to czyni pogranicze polsko-białoruskie doskonałym obszarem badań, zarówno z zakresu geografii politycznej, jak i turystyki, a zwłaszcza badań próbujących łączyć obie te problematyki.

Pomimo licznych opracowań naukowych dotyczących granic politycznych, pograniczy oraz turystyki, w których rozważane są różnorodne zjawiska i procesy na pograniczach, relacje między granicami politycznymi a turystyką, mimo że coraz częściej podejmowane,

nie są powszechne i wiodące. Dlatego podjęte przez Doktoranta badania, pod względem tematyki, a zwłaszcza wybranego obszaru, wypełniają swoistą lukę, są bardzo cenne pod względem poznawczym.

3. Temat, cele pracy, zakres i metodyka badań

O ile tematyka podjętych badań nie budzi wątpliwości, to samo sformułowanie tematu już tak. Wydaje się, że w pracach naukowych, a zwłaszcza w pracach na stopień, precyzja w sformułowaniu tematu jest nie tylko wymagana, ale również konieczna. Mimo to, w temacie napisano o wpływie „zmian granic” w odniesieniu do granicy polsko-białoruskiej po roku 1945. Sformułowanie „zmiana granicy” jednoznacznie kojarzy się ze zmianą w sensie przestrzennym, czyli zmianą przebiegu istniejącej granicy, jej likwidacją lub wytyczeniem nowej. Jak wiadomo, w przypadku granicy polsko-białoruskiej po roku 1945 nic takiego nie miało miejsca (za wyjątkiem niewielkich korekt w roku 1948). Z treści rozprawy jednoznacznie wynika, że to sformułowanie dotyczy nie zmian przebiegu granicy, tylko zmian jej funkcji, które w ostatnich kilkudziesięciu latach były zarówno liczne, jak i bardzo istotne. Nie zmienia to faktu, że sformułowania „zmiana granicy” oraz „zmiana funkcji granicy” nie są synonimami. Również określenie „różne etapy historyczne” do okresu de facto 35 lat (zasadniczy zakres czasowy pracy sięga początku lat 90. XX wieku, tylko sporadycznie odnoszono się do wcześniejszych dekad, a szczegółowe badania to siedem ostatnich lat), brzmi jednak zbyt górnolotnie. Dużo bardziej precyzyjny i adekwatny do treści rozprawy byłby tytuł „Wpływ zmian funkcji granicy w latach 1991-2026 na funkcjonowanie produktów turystycznych na pograniczu polsko-białoruskim”, choć stylistycznie nadal nie byłby najwłaściwszy. Ponadto w pracy nie doprecyzowano zasięgu przestrzennego, który wskazano w tytule („pogranicze polsko-białoruskie”). Niewątpliwie badania dotyczyły obszaru pogranicza polsko-białoruskiego, jednak przy omówieniu zakresu przestrzennego pracy, na s. 38, podkreślono że *„bardziej szczegółowa delimitacja przestrzenna nie została przeprowadzona, ponieważ nie było to celem badań i nie miało znaczenia operacyjnego”*, a na s. 17 *„delimitacja takich obszarów zazwyczaj budzi istotne kontrowersje”*. Oczywiście, że delimitacja zasięgu pogranicza rzadko jest jednoznaczna, jest uzależniona od przyjętych kryteriów i wywołuje kontrowersje. Jednak w pracy geograficznej, precyzyjne określenie zakresu przestrzennego, właśnie geograficznego, jest kluczowe. Zławszcza, że

w tym przypadku nie było to trudne. Bez względu na to, czy Doktorant przyjąłby kryteria polityczno-administracyjne, czy etniczno-kulturowe, badane przez niego trzy studia przypadku, zawsze znalazłyby się w strefie pogranicza polsko-białoruskiego.

W ramach omówienia podłoża teoretycznego, podjęto próbę wyjaśnienia podstawowych pojęć. Jak na rozprawę doktorską, w której granica jest jednym z najistotniejszych elementów i punktów odniesienia, samo omówienie pojęcia granicy oraz zmian jej funkcji zostało opracowane pobieżnie i ogólnikowo. Natomiast osadzenie zmienności funkcji granicy polsko-białoruskiej w modelu „*bordering – debordering – rebordering*” w odniesieniu do ostatnich kilkudziesięciu lat, pozwoliło wykazać i zidentyfikować w poszczególnych artykułach oraz w podsumowaniu całości rozprawy, cykliczność zmian, czynniki je wywołujące oraz wpływ zmian funkcji granicy na ruch turystyczny oraz rozwój i kształtowanie produktów turystycznych.

Z kolei postrzeganie pogranicza wyłącznie w kontekście peryferyjnie położonego regionu „*po obu stronach granicy*” (s. 17), zaledwie w nikłym stopniu wyczerpuje zakres geograficznych zainteresowań badawczych. Pogranicze jest obszarem przejściowym nie tylko pomiędzy dwoma lub kilkoma państwami, ale także pomiędzy narodami, grupami wyznaniowymi, językowymi, kulturowymi. Charakteryzuje się strefowością, wielokulturowością, występowaniem złożonych kategorii etnicznych i wyraźnym zróżnicowaniem społecznym mieszkańców. Doskonale jest to widoczne właśnie na przykładzie pogranicza polsko-białoruskiego, dlatego należy żałować, że w rozdziale wstępnym Doktorant nie pokusił się o bardziej wnikliwą charakterystykę zarówno samego pojęcia pogranicza, jak i specyfiki regionu na terenie którego prowadził badania. Zwłaszcza, że właśnie pogranicze rozumiane w kategoriach etniczno-kulturowych, a nie tylko polityczno-administracyjnych, jest jednym z głównym walorów turystycznych badanego regionu.

Zdecydowanie wyżej należy ocenić rozważania dotyczące pojęcia produktu turystycznego oraz przestrzeni i obszaru turystycznego, a także koncepcji *Cyklu życia obszaru turystycznego* (TALC) oraz *Zarządzania wielopoziomowego* (MLG). Wyraźnie widać, że Doktorant pewniej się czuje i lepiej sobie radzi w tematyce geograficzno-turystycznej (zdecydowanie dominującej w rozprawie doktorskiej) niż geograficzno-politycznej.

Główny problem badawczy dotyczy „wyjaśnienia determinantów warunkujących genezę, ewolucję i mechanizmy działania turystyki na pograniczu polsko-białoruskim”.

Jako główny cel prowadzonych badań Autor przyjął „identyfikację oraz charakterystykę czynników na różnych poziomach oraz skalach wpływających na cykl życia produktów turystycznych obszaru pogranicza polsko-białoruskiego pod kątem zmiany funkcji granic”.

Doktorant sformułował również pytania badawcze, realizowane w poszczególnych artykułach naukowych, stanowiących cykl publikacji:

1. *Jakie były etapy historyczne w funkcjonowaniu współczesnego pogranicza polsko-białoruskiego, oraz jakie nadeszły zmiany w jego funkcjonowaniu?*
2. *Jaki wpływ na turystykę miał proces zmian funkcji granic, w szczególności podczas, zarówno łagodzenia, jak i wzmocnienia trybów ich przekraczania?*
3. *Jakimi specyficznymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi dysponuje pogranicze polsko-białoruskie pod kątem tworzenia oraz rozwoju flagowych produktów turystycznych z uwzględnieniem specyfiki wybranych studiów przypadku: Kanału Augustowskiego, Puszczy Białowieskiej oraz Twierdzy Brzeskiej?*
4. *Jakie czynniki determinują funkcjonowanie produktów turystycznych pogranicza polsko-białoruskiego wykazując charakter trwałości, a które podlegają fluktuacjom w kontekście różnych poziomów zarządzania – od lokalnego po międzynarodowy?*

Po zapoznaniu się z treścią poszczególnych artykułów stanowiących cykl rozprawy doktorskiej, mogę stwierdzić, że postawione pytania badawcze oddają charakter prowadzonych badań oraz potwierdzają ich spójność.

Autor sformułował także trzy hipotezy, które jednak wydają się dość oczywiste, zwłaszcza trzecia. Z łatwością można przypuszczać, że na rozwój turystyki transgranicznej pozytywnie wpłyną ułatwienia w przekraczaniu granicy, a negatywnie jej uszczelnienie czy wręcz zamknięcie, połączone ze znacznym pogorszeniem relacji międzypaństwowych.

W autoreferacie na stronach 41-46 Doktorant obszernie i wnikliwie omówił zastosowane metody badawcze – kameralne, ilościowe, jakościowe oraz uzupełniające. Precyzyjnie określono wykorzystanie poszczególnych metod w każdym z sześciu artykułów. Dobór metod badawczych oceniam jako prawidłowy, choć z pewnością z korzyścią dla wyników badań byłoby szersze zastosowanie metod jakościowych, które w większym zakresie zostały wykorzystane tylko w przypadku dwóch artykułów dotyczących Twierdzy Brzeskiej.

Reasumując stwierdzam, że cel główny oraz postawione pytania badawcze i hipotezy, pozostają w zgodności z tematyką rozprawy oraz faktycznie realizowanymi badaniami naukowymi obszernie przedstawionymi w poszczególnych publikacjach z cyklu.

4. Analiza i ocena przebiegu badań oraz uzyskanych rezultatów

Inspiracją podjętych przez Doktoranta badań jest próba objaśnienia wzajemnych, wieloaspektowych powiązań pomiędzy turystyką a pograniczem polsko-białoruskim, wraz ze wskazaniem warunkujących je czynników.

Cykl publikacji otwiera artykuł, w którym poprzez analizę licznych dokumentów prawnych oraz danych statystycznych, szczegółowo omówiono wpływ zmian przepisów dotyczących liberalizacji przekraczania granicy na dynamikę wzrostu wielkości turystyki przyjazdowej do Białorusi. Kolejne artykuły dotyczą już analizy trzech wybranych studiów przypadku – Kanału Augustowskiego (2 i 3), Puszczy Białowieskiej (4) oraz Twierdzy Brzeskiej (5 i 6). Badania dotyczące roli Kanału Augustowskiego w turystyce transgranicznej (2 i 3), były zarówno kontynuacją analizy wpływu liberalizacji przepisów wjazdowych do Białorusi na wzrost i sezonowość transgranicznego ruchu turystycznego oraz rodzaj transportu używanego podczas przekraczania granicy, zwłaszcza w kontekście otwarcia wodnego przejścia granicznego na kanale, jak i wniosków z przeprowadzonych na tym obszarze badań terenowych. W artykule opublikowanym w roku 2021 (3), uchwycono już wpływ lockdownów związanych z pandemią COVID oraz początków pogarszania się relacji politycznych polsko-białoruskich. Oba te czynniki miały oczywisty, negatywny wpływ na wielkość ruchu turystycznego, zarówno transgranicznego, jak i krajowego. Kolejna publikacja poświęcona Puszczy Białowieskiej (4) analizowała ten obszar jako produkt turystyczny pogranicza, zarówno w kontekście przyrodniczym, kulturowym, ochrony przyrody, a także dostępności i zmian dynamiki ruchu turystycznego, w tym wpływu zarówno liberalizacji przepisów granicznych, jak i ograniczeń związanych z pandemią COVID oraz kryzysem migracyjnym i budową stalowego płotu na granicy polsko-białoruskiej, przecinającego Puszcę Białowieską. Dwa ostatnie artykuły (5 i 6) dotyczą Twierdzy Brzeskiej, znajdującej się po stronie białoruskiej, którą analizowano jako produkt turystyczny o bardzo istotnym znaczeniu historycznym, ideologicznym i symbolicznym, zwłaszcza dla Białorusinów i Rosjan. W

tych opracowaniach w największym stopniu wykorzystano metody jakościowe, zwłaszcza analizę wywiadów pogłębionych.

W autoreferacie w rozdziale „Podsumowanie i wnioski” (s. 47-61), Doktorant obszernie i wnikliwie odpowiada na postawione w części wstępnej cztery pytania badawcze oraz dokonuje weryfikacji hipotez, wielokrotnie odnosząc się bezpośrednio do treści poszczególnych artykułów. Pracę kończy krótka dyskusja naukowa dotycząca głównie różnego rodzaju ograniczeń pojawiających się w trakcie badań oraz dalszych perspektyw badawczych.

Pozytywnie należy ocenić wybór przez Doktoranta trzech studiów przypadku, czyli Kanału Augustowskiego, Puszczy Białowieskiej i Twierdzy Brzeskiej. Mają one odmienny charakter (liniowy, powierzchniowy, punktowy), unikatowe przyrodnicze i kulturowe walory turystyczne, są zróżnicowane pod względem zagospodarowania turystycznego, położone po obu stronach granicy, a niektóre mają charakter transgraniczny. Niewątpliwie cechują się atrakcyjnością turystyczną, co znajduje odzwierciedlenie m.in. w relatywnie wysokim ruchu turystycznym. Wszystko to uzasadnia określenie ich „*flagowymi produktami turystycznymi pogranicza polsko-białoruskiego*”. Można tylko żałować, że Doktorant nie pokusił się o rozszerzenie studiów przypadku do czterech i dodanie produktu turystycznego, w którym dominują, typowe dla tego pogranicza, walory wielokulturowe (etniczno-wyznaniowe). Jednak w doborze studiów przypadku zawsze należy zachować umiar ilościowy, a ten został zachowany.

Z kolei zakres czasowy zasadniczych badań oraz opracowania i publikacji poszczególnych artykułów (2019-2026), zbiegł się z wydarzeniami, które miały bardzo istotny wpływ na funkcjonowanie granicy, badane pogranicze, zmiany jego postrzegania (wizerunku) oraz zmiany dynamiki ruchu turystycznego. Początek badań i publikacji przypada na okres liberalizacji przepisów granicznych, tworzenia stref bezwizowych, otwierania nowych przejść granicznych, następnie kolejnych lockdownów związanych z pandemią COVID oraz pogorszenia relacji politycznych polsko-białoruskich, kryzysu migracyjnego, budowy płotu i stref buforowych wzdłuż granicy oraz wojny w Ukrainie. Były to wydarzenia całkowicie niezależne od Doktoranta, trudne lub niemożliwe do przewidzenia, które z pewnością bardzo utrudniły planowane badania, ale jednocześnie umożliwiły uchwycenie „na żywo” wpływu różnego rodzaju czynników politycznych i geopolitycznych m.in. na zmiany prawne dotyczące przekraczania granic, ruch

turystyczny transgraniczny i krajowy oraz zmiany postrzegania danego regionu przez potencjalnych turystów. Jednoznacznie potwierdziły hipotezę o dominującym wpływie czynników międzynarodowych i krajowych nad regionalnymi i lokalnymi na funkcjonowanie turystyki na pograniczu polsko-białoruskim.

Uzyskane rezultaty pokazują m.in., że pogranicze polsko-białoruskie jest pod względem turystycznym regionem atrakcyjnym, unikatowym i różnorodnym, ale jednocześnie silnie uzależnionym od zewnętrznych uwarunkowań politycznych, które w sposób cykliczny wpływają na zmienność funkcji granicy, a w konsekwencji na rozwój lub blokowanie transgranicznych projektów oraz zmiany natężenia ruchu turystycznego, także krajowego. Potencjał turystyczny regionu z pewnością nie jest w pełni wykorzystany. Nie tylko z powodu peryferyjnego położenia, nadal relatywnie słabiej rozwiniętej infrastruktury oraz gorszej dostępności komunikacyjnej, ale głównie z powodu – z punktu widzenia Polski – istotnego pogorszenia postrzegania tego regionu przez potencjalnych turystów, spowodowanego w głównej mierze kryzysem migracyjnym i sytuacją polityczną na Białorusi, a z punktu widzenia Białorusi – rosnących trudności w przekraczaniu granicy.

Funkcje pełnione przez granice są odbiciem relacji między państwami, które ta granice rozdziela. Dlatego bez istotnych zmian politycznych na Białorusi, trudno oczekiwać rozwoju turystyki transgranicznej na polsko-białoruskim pograniczu.

5. Podsumowanie

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska mgr Aliaksandra Cyargeenki jest oryginalnym rozwiązaniem problemu naukowego. Doktorant dowiódł, że posiada zdolności do samodzielnej pracy badawczej. Sformułował problem i pytania badawcze, dokonał przeglądu obszernej literatury przedmiotu, określił cele i hipotezy, dobrał odpowiednie metody, dokonał doboru studiów przypadku oraz przeprowadził badania ilościowe i jakościowe, zgromadził materiał źródłowy, który opracował merytorycznie, statystycznie i kartograficznie. Postawione w pracy cele zostały zrealizowane, a hipotezy zweryfikowane. Rozprawa ma prawidłową strukturę treści i cechuje się logiczną kolejnością poszczególnych etapów pracy badawczej, a podejmowane wątki są rzeczywiście istotne dla sformułowanych pytań badawczych. Oceniam ją pozytywnie.

Pogranicze polsko-białoruskie dotychczas doczekało się licznych opracowań naukowych, m.in. z zakresu geografii, historii, etnografii, socjologii, także turystyki.

Jednak z reguły nie uwzględniały one wpływu zmian funkcji granicy państwowej na zmiany natężenia ruchu turystycznego oraz funkcjonowania produktów turystycznych, a już z pewnością recenzowana rozprawa doktorska jest pierwszym opracowaniem naukowym, w którym tego typu badania przeprowadzono skupiając się szczegółowo na trzech studiach przypadku, po obu stronach granicy, w dynamicznie zmieniających się uwarunkowaniach polityczno-prawnych i geopolitycznych.

Do głównych walorów pracy należy przeprowadzenie oraz statystyczna, kartograficzna i merytoryczna analiza i interpretacja wyników badań ilościowych i jakościowych przeprowadzonych po obu stronach granicy. Doktorant zidentyfikował sześć okresów funkcjonowania granicy polsko-białoruskiej pod kątem jej „przepuszczalności” dla ruchu turystycznego w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat i przeprowadził analizę rozwoju turystyki na pograniczu w poszczególnych okresach, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki trzech głównych produktów turystycznych tego obszaru – Kanatu Augustowskiego, Puszczy Białowieskiej i Twierdzy Brzeskiej. Dowiódł wpływu zmian funkcji granicy państwowej i jej postrzegania na funkcjonowanie turystyki w strefie przygranicznej oraz nadrzędnego wpływu stanu relacji międzypaństwowych na decyzje polityczne dotyczące nie tylko możliwości przekraczania granicy, ale także funkcjonowania produktów turystycznych, zwłaszcza o charakterze transgranicznym.

6. Wniosek końcowy

Rozprawa doktorska Pana mgr Aliaksandra Cyargeenki pt. *„Wpływ zmian granic w różnych etapach historycznych na funkcjonowanie produktów turystycznych na pograniczu polsko-białoruskim”*, spełnia zarówno merytoryczne, jak i formalne warunki stawiane pracom doktorskim. Stwierdzam, że recenzowana praca posiada oryginalne wartości poznawcze i spełnia wymogi Ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (z późniejszymi zmianami), w związku z czym wnioskuję o przyjęcie pracy jako rozprawy na stopień doktora oraz dopuszczenie jej Autora do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Łódź, 18.08.2026.

dr hab. Marek Barwiński, prof. UŁ